

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

<p>PREȚIULU ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungari'a: Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr. Pentru Romani'a si strainetate: Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.</p>	<p>PREȚIULU INSERTIUNILORU:</p> <p>Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei „BISERIC'A si SCÓL'A.“ Èr banii de prenumeratiune la TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.</p>
---	---	--

Re'nviiarea scólei confessionale in Germani'a.

Semne bune! Semne de o deplina isbânda pentru caus'a, pre carea o aperàm, si pentru carea luptàm!

La noi in tíera nici o biseric'a si nici unu poporu n'a sacrificat atât de multu pentru a sustiené si aperá caracterulu confessionalu alu scólei elementare, si pentru a infiintiá scóle noue cu caracteru confessionalu, pracum o-a facut acést'a, si precum a luptat pentru acestu scopu biseric'a si poporulu romanu de ambele confessiuni.

Si in lupt'a cea grea, pre carea o luptàm, si in faci'a sacrificielor, pre care am trebuit se-le adu-cem pentru a poté dá generatiunilor viitórie o educatiune in spiritu crestinescu ne servese de mare mangaiare, si ne inspira nou curaju si barbatia pentru lupt'a, pre carea o luptàm, faptulu, — ca puternic'a Germania, dupa ce in timpu de treidieci de ani a facut triste esperientie pre terenulu cresterii poporulu cu scól'a poporala comunala, fara caracteru confessionalu, — astadi vine, si se silesce din tóte puterile a redá bisericeii influinti'a, carea i-compete in educatiunea poporulu, si a rentroduce prin lege caracterulu confessionalu alu scólei elementare.

Gubernulu Prussiei a substernut dilele trecute camerei deputatilor unu proiectu de lege, prin carele voiesce a rentroduce scol'a elementara cu caracteru confessionalu in loculu scólei comunale, si a dá bisericeii inriurirea, carea i-compete intru educatiunea generatiunilor viitórie.

Acestu proiectu de lege a provocat discussiuni fórte insemnate, — discussiuni, cari pentru noi, biseric'a si poporulu romanu, cari tíenem, si sacrificàm atât de multu pentru sustiènerea caracterulu confessionalu alu scólelor nóstre, sunt de o deosebita importantia.

Gubernulu adeca motivand necessitatea rentro-

ducerii scólei elementare cu caracteru confessionalu a dechiarat prin rostulu cancelariului imperiului germanu, contele Caprivi, ca: este de lipsa a-se pune odata stavila latirei ateismului, carele impede ca educatiunea poporulu in spiritu crestinescu.

Noue, cari servim scólei si educatiunei poporulu in spiritu crestinescu, ne este fórte scumpa acésta dechiaratiune, — mai cu seama când o audim enunciandu-se de unu barbatu de greutatea contelui Caprivi.

Pentru ca in acésta enunciatiune se cuprinde de odata faptulu, — ca guvernulu Prussiei s'a convlins in timpulu celor 30 de ani, ca scól'a elementara germana fara caracteru confessionalu n'a fost in stare se crésca poporulu in acelu spiritu religiosu, de care are omulu necesitate, cá se póta luptá cu greutátile si necazurile vietii, si carele se-lu faca pre deplin capace a-si impliní detorinti'a de crestinu si de bunu cetatiénu.

Gubernulu Germaniei se plange de pre tribun'a camerei deputatilor in faci'a lumii contra latirei ateismului, — si dechiara, ca creșterea religiósa-morala a poporulu nu se póte face fara, cá biseric'a se aiba influinti'a, carea i-compete, in educatiune.

Noi, biseric'a si poporulu romanu din acésta tíera, multiêmita lui Ddieu, nu ne putem plange de ateismu, încât pentru societatea nóstra, dupa ce este faptu, ca poporulu nostru, Ddieu a voit, cá se fia scutiť pana acum de acestu rêu mare, de carele se plange cancelarulu imperiului germanu. Avem inse o multime de alte plansori. Cea mai insemnata dintre tóte acestea este, ca numai Ddieu Bunulu scie, câta lupta si câte jertfe ne-au costat, cá se putem sustiené si aperá caracterulu confessionalu alu scólelor nóstre elementare.

Am facut totu ceea ce am potut in acésta privintia, si acum de sigur ne póte servi de bucuria, ca astadí audim din graiulu unui insemnatu barbatu de statu europeanu accentuandu-se cu tóta puterea

cuvântului faptului susținut până acum numai de biserică și anume: că școala confesională, și numai ea singură, este în stare a da o nimerită educație religioasă-morală generațiilor viitoare.

Acesta este momentul de valoare, pe carele lu-are pentru noi substernerea proiectului de lege, de carele vorbim, — camerii deputatilor Prussiei.

Ce sorțe va avé acestu proiectu de lege, — astadi nu se pôte sci, — desi dupa calcululu jurnalelor ar fi avënd o majoritate de 30 de voturi. De o cam data inse, guvernulu n'a voit, se forcieze acésta majoritate mai cu seama în urm'a atacurilor și invinuirilor ridicate în contra lui din partea deputatilor nationali-liberali, reprezentati în numeru considerabilu; și deci de sigur spre a-se pregatí terenulu pentru o reforma atât de însemnata pe terenulu instructiunei poporului, — proiectulu acest'a de lege s'a predat unei comisiuni de 28 de membri, carea se-lu studieze, și se complaneze divergintiele ivite din caus'a lui.

Dintre atacurile ridicate atât în dieta, cât și în presa contra acestui proiectu de lege, — celu mai însemnatu este, că prin reintroducerea școlii elementare cu caracteru confesionalu s'ar alterá libertatea și independentia de actiune a învătatorului prin biserică, și respective prin preotime.

Inregistrâm aici anume acésta invinuire, ridicata în Germani'a în contra școlii confesionale, — pentru că din când în când s'a cam audit și la noi ridicandu-se din câte o parte câte unu glasu, și câte o mica plansóre în punctulu libertății și independenției învătatorului.

Constatâm în acésta privintia faptulu, că învătatorului în ceea ce privește form'a învătamentului și metodu i-compete deplina libertate și independenția.

Nu sta astfelu lucrulu inse în ceea ce privește materi'a învătamentului, pentru că pentru societatea, carea susține școl'a, și carea si-tramite pruncii ei la școl'a, nu este lucru indiferentu, că ce învătia pruncii în școl'a. Apoi doctrin'a creștinismului pretinde, că fiecare omu se dea seama înainte lui Ddieu și a ómenilor despre totu ceea ce face. Prin acést'a nu-i-se impedează, nici alteréza absolut nimenui libertatea de actiune; din contra prin controla și dare de seama libertatea de actiune a fiecarui omu și a fiecarui functionariu se promovéza faptice. Control'a asupra școlii și asupra activității școlare o esercează societatea prin autoritatea școlaria; ér ca acésta autoritate este biseric'a seau organele bisericeii, — asia credem noi, că nu numai că nu alteréza libertatea și independenția nimenui; din contra noi credem, că o promovéza, deórece biseric'a atât dupa menitiunea ei, cât și dupa puterile, de cari dispune, este avisata a procede în tóte afacerile ei cu o maniera blanda și a judecá asupra tuturor actiunilor omenesce numai și numai cu adevérat'a cumpêna a dreptății; ér de judecata drépta nu se teme, și nu se pôte

teme nimenea, carele si-implinesce conscientios detorintiele. Ér dacă este vorb'a de controla și de dare de seama, fara de carea astadi nu se mai pôte functioná pe nici unu terenu, atunci nu întielegem pentru ce se fia de preferitu de rîndulu acestei controle organele statului facia de organele bisericeii?

Ne spunu apoi jurnalele, că în contra proiectului de lege, de carele vorbim, a protestat și o adunare însemnata de învătatori.

Si nu pôte susprinde pe nimenea acestu protestu alu învătatorilor, — dupa ce este faptu, că enunțatiunile și motivele aduse pentru susținerea și aperiarea proiectului de lege din cestiune ii-pri-vesce în prim'a linia pe dènsii.

Si apoi mai este înca cev'a, carele apésa greu în cumpêna în judecat'a ómenilor asupra acestui proiectu de lege. În tierile apusene, dicem în Germani'a și în Franci'a unii ómeni și chiar clase de ómeni, s'au deprins de a privi de unu feliu sportu și chiar de distinctiune de a loví în biserică și în religiune, și a-se dechiará pre sene dacă și nu de atei, seau ateisti, celu putiên de ómeni emancipati de biserică și de religiune. Toti acesti ómeni se sêmtu greu loviti în ideile și în tiênut'a lor prin unu astfelu de proiectu de lege. Si deci agitatiunea și ferberea, ce esista astadi în întréga Germani'a este până la unu anumitu punctu fórte naturala.

Si fiind că vorbim de Germani'a amintim aici o împrejurare, carea dupa noi sta în legatura de aprópe cu proiectulu de lege din cestiune și anume:

Scriitoriulu bisericescu Sailer a scris odinióra la adres'a poporului germanu urmátorele: „în Germani'a, și am poté dice, aprópe în întréga Europ'a culta, s'au ivit trei proroci mincinosi, cari facu mari pustiiri. Celu dintâiu din acesti proroci mincinosi este dorulu nesatiosu dupa o viétia bogata în placeri lumesci, fara lucru și fara griji, carui doru i-se inchina mari și mici, tènerei și betrani. Alu doilea prorocu mincinosu este acea nefasta tendentia de a loví fara crutiare în religiune și în biseric'a, care tendentia propaga dilnic prin jurnale despretiulu a tot ce ne-am indatinat a numí santu, și indiferentismulu facia de religiune. Alu treilea prorocu mincinosu, carele înveninéza poporulu, este sclavi'a spiritului omenescu sub firm'a de: libertate și independenția, carea instreinéza pe ómeni de temerea de Ddieu și de respectulu, pe carele lu-detorescu autorităților, și în loculu acestor'a face se-se incuibe între ómeni vanitatea și minciun'a.“

Este de multu, de când a scris acestea Sailer la adres'a poporului germanu, dar poporulu si-a urmat cursulu pe calea apucata, și cuvintele lui nu au fost luate în considerare. Asia, se vede inse, că acésta cale n'a fost buna, și lumea oficiala a Germaniei, și în specialu a Prussiei, a trebuit se vina,

— se dica unu puternicu veto prorocilor mincinosi a-mintiti de dânsulu.

De aci vine apoi agitatiunea si ferberea cea mare, carea agitêza întrêga Germani'a in faci'a proiectului de lege, de carele vorbim.

Neamtulu inse este cunoscutu, si trece in lume de unu poporu cu multa socotêla si cu minte, — si se impaca usior cu ori ce situatiune, pre carea i-o creêza necesitatea si forci'a imprejurârilor; êr acêsta maniera de a vedé si judecá da proiectului de lege din cestiune multe sianse de reusita, cu atât mai vêrtos, cu cât lips'a de religiune si-a facut locu in clas'a lucratorilor, si anume in acea clasa, in carea religiunea este mai de lipsa, daca este vorb'a, cá acêsta clasa se nu amenintie nencetat ordinea sociala in mersulu societatii germane pre calea ei culturala.

Dar ori ce sôrte va avé acestu proiectu de lege, — pentru noi este de pretiu si de valóre faptulu, ca in Germani'a se discuta cestiunea in form'a, in carea ea se discuta, — pentru ca scól'a comunala, scól'a fara caracteru confessionalu, este importata la noi in tiêra chiar din Germani'a, — si s'a importat la noi chiar in urm'a laudelor si importantiei, pre carea i-o dat Germani'a; si deci schimbându-se vederile, si ilusiunile, pre cari le-a legat odinióra Germani'a de scól'a comunala, si inlocuindu-se acêst'a cu scól'a confessionala, va urmá neaperat si la noi in tiêra o schimbare pre acestu terenu. Si acêst'a va trebui se-se întemple cu atât mai vêrtos, cu cât la noi in tiêra, in vér'a trecuta s'au ivit in mai multe locuri misicâri de tierani in contra proprietarilor si in contra autoritâtilor, misicâri, cari sunt a-se atribuí in prim'a linia lipsei de religiune si religiositate; si daca la noi in tiêra nu s'a incubat, si nu s'au potut lati ideile socialiste, precum s'a întemplat acêst'a in tierile din apusulu Europei, meritulu este numai al religiositâti propagata in poporu chiar prin scólele cu caracteru confessionalu.

Vom urmari deci cu tóta atentiunea fasele, prin cari va trece acestu proiectu de lege, pentru ca elu invólva in sene o schimbare radicala a sistemului de invetiamentu nu numai pentru Germani'a, ci pentru întrêga Europ'a.

Predica

tienuta in Duminec'a lui Zaheiu, de pârintele proto-sincelu Iosif I. Goldisiu.

„Astadi s'a facutu mantuire casei acesteia“. Luca XIX. 19.

Mare este laud'a lui Zaheiu, despre carele vorbesce sânt'a evanghelie; pentru ca ce dice despre cas'a dânsului, se aplica la cas'a lui Dumnedieu; cas'a lui Zaheiu, sântita prin presentia lui Christosu, s'a facutu biseric'a santa. Fericita e cas'a si famili'a despre care se pôte dice, ca e cá o biseric'a. Asia ar tre-

bui se fie tôte casele crestinilor: biserici sânta a lui Dumnedieu, precum a fost cas'a lui Achila si Priscila, despre care dice Apostolulu (I. Cor. 16): „*Ve saluta mult in Domnulu Achila si Priscila, impreuna cu biseric'a cea din cas'a lor.*“ si care in adeveru n'a fost alt'a, decât cas'a si famili'a lui Achila, unde erá incortilat Pavel apostolulu. Dar se audim I. A. prin ce pôte fi fericita o casa si o familia.

Dupa descrierea lui Plutarch odata ospetându-se impreuna cei 7 filosofi, Periandru, unulu din ei a pus intrebarea: *care casa e mai buna si care familia mai fericita?*

La acêsta intrebare raspunde ântêiu Solon: „*Cas'a, in care stapânesce iubirea de dreptate.*“ Caci asia fel de casa traesce in veselia, fara frica si fara remusicare de consciintia. Asia era cas'a lui Tovie, carele nu putea suferi in cas'a sa vorb'a furtului. Aducându-i-se odata un ied, si audindu-l sberând: „*Cautati se nu fie de furat*“ dise, si l'a restituit stapânului (Tovie 2). In convingere, ca ce are, e averea sa drépta, a dis fiului seu: „*E drept ca suntem seraci, dar multu bine vei avé, avêndu fric'a Domnului.*“ Asemenea a fost si cas'a lui Zaheiu, dupa ce s'a intorsu la Christosu. Caci pre Christosu, l'a primitu cu bucuria; nu s'a turburatu dupa obiceiulu avarilor, pentru ca trebue se primésca pre unu ôspe neinvitatu; apoi prin restituirea averiloru castigata pe cale nedrépta s'a facutu vrednicu de a audí: „*Astadi s'a facutu mantuire casei acesteia.*“ Legea naturei impune si urgêza restituirea celoru castigata pe nedreptulu. Fara a fi spus Mântuitorulu Christosu macar o vórba superatóre, Zaheiu vamesiulu, bolditu numai de consciinti'a sufletului, se obliga a restituí tot ce a luat pe cale nedrépta; promite inca si mai multu: Sub presiunea consciintiei nu se genêza a face marturisire publica despre nelegiuririle sale; arata deplina pocaintia, si celoru pagubiti li da recompensa impatrata. Consciinti'a e cá si cânele ce latra si nu da pace lotrului, pâna ce nu lapeda averea furața, precum dice st. scriptura: „*Averile, care le-a inghititu, érași le va versá, din pantecelê lui le va scóte Dumnedieu.*“ (Iov. XX. 15).

Acestu acu impungetoriu lu-au intr'o mesura anumita chiar si fiêrele selbatice: Pliniu, renumitul naturalistu, scrie (L. VIII. c. 25) ca crocodilii cei mai rapitori la strigatulu locuitoriloru din Tentira in Egiptulu superioru, de locu lapedau din sine corpulu omului séu animalului inghitit. O face acêst'a când e strimtoratu si pescele rapitoriu, numitu: *piscis lupus.*

Cas'a, in care se afla avere nedrépta, e cá si stomachulu, care a inghititu bucata cruda si stricatiósa, séu chiar pétra ce nu o pôte mistuí. Din stomachu aburii cei rei se sue in capu si fórte-lu nepastuescu; durerea nu incéta, pana ce bucat'a stricatiósa nu se lapeda afara prin vomare.

Acea casa nu pôte fi vesela si fara grije, care

tiene binele altui'a, pentru ca nu-lu póte mistuí. Dupa ce inse prin restituire l'a lapedatu dela sine, se face sanetósa si-i vor resuná cuvintele: „*astadi s'a facutu mántuire casei acestei'a.*“

Alu doilea *Bias* a dis: „*Cas'a in care se afla onestitate.*“ Afara de casa ómenii de comun traescu precautu si onestu, pentruca se temu de legi: drept-aceea in vestminte mai cinstite si acoperiti se ivescu in publicu; pâna când acasa de-odata cu vestmintele desbraca si onestitatea, cugetându, ca acasa pot face aceea ce voescu, nu ce este iertat si ce se cuvine.

O astfelu de casa e mórta si nefericita. Pentru ca fiecare familie in micu face o comunitate séu unu statu, ér sufletulu comunitatii ori a statului sunt legile, si dupa marturisirea lui Cicero in vorbirea *pro Cluentio*: „*Ce este corpulu fara minte, aceea e statulu fara legi; ce este mortulu si nebunulu, aceea este cas'a, in care capulu familiei nu respectéza legile.*“ Cas'a lui Drusus erá in vederea vecinilor; zidariulu i-a propusu unu planu de zidire, ca pentru 5 talenti i-va intocmí astfelu cas'a, cá nimenea se nu véda in ea. „*Ba ti-voiu dá 10 talenti — dise Drusus — déca mi-o vei construí asia, cá din tóte partile se se véda in launtru.*“ „*Decem dabo si talem reddas domum meam, ut undequaque pateat omnium oculis, quo videant omnes, quomodo domi mea vivatur.*“

Asia a fost cas'a lui Zaheiu, dupa ce densul a facut dreptate si s'a dechiarat in audiulu Farizeilor a restituí tot ce a luat dela altii pe nedreptulu. Multi ómeni sunt, carii cu totulu altcum facu, carii afara si in casele creditoriloru promitu a solví cu ce sunt detori, venindu inse acasa, numai voescu a scí de detoria.

Alu treilea *Thales*: „*Cas'a in care toti casnicii 'si implinescu detorintiele, necausandu lucrul si grije stapanului.*“ Asia a fost cas'a lui Putifar pana când a avutu de servitoru pre Iosif. „*Si — precum dice Moise la facere — din timpulu ce l'a pus pre elu preste casa si preste tóte câte avea el, Domnulu binecuvéntá cas'a egipténului pentru Iosif, si binecuvéntarea Domnului erá preste tóte ce avea elu in casa si la câmpu. Elu lasá in manile lui Iosif tóte câte avea, si nu cunoscea nimicu ce avea decât numai pana, care o mancá.*“ (C. XXIX. 5—6).

Adeca Faraon traiá fara grije; se punea numai la mésa si gustá cele castigate de Iosif. — Inca si mai fericita e cas'a, in care stapanulu nu e impede-catu in deprinderea santa de a serví lui Dumnedieu.

Asia a fost cas'a lui Zaheiu: caci ai sei nu l-au impedeat a vedé si a primí pe Christosu. Sufletesce e fericita cas'a, in care capulu are timpu destulu pentru a stá la servitiulu dumnedieescu si a ascultá invetiaturile evangelice; e fericita cas'a

in care Mart'a spre multe se silesee, ér Mari'a are timpu pentru a siedé la piciórele lui Christosu. Din contra este nefericita cas'a in care stapanulu e silit singuru se faca tóte, si nu are nici atáta timpu, cá se se róge si se petróca in contemplatiune. „*Ce este acést'a ce faci tu cu poporulu? Pentru ce siedi singuru, si tot poporulu sta impregiurulu teu de demanéti'a pana sér'a*“ (Esire XVIII. 14.)? — a dis Ietro lui Moise, ginerelui seu, carele de deminéti'a pana sér'a singuru de judecá si complaná tóte cer-tele supusiloru sei — „*Nu este bine lucrulu care faci. Pré te ostenesci, si tu si tot poporulu acesta, care este cu tine; acestu lucru este prea greu pentru tine; tu nu-l vei puté face singuru. Acum asculta vórb'a mea: eu -ti voi dá svat, si Dumnedieu va fi cu tine. Tu fii pentru poporu inaintea lui Dumnedieu. . . . si din tot poporulu i-ti alege ómeni vrednici, temetori de Dumnedieu; ómeni ai adeverului, carii se uréscá lacomi'a; si-i pune pre densii capi preste o mia, capi preste o suta, capi preste 50 si capi preste 10. Acestia se judece poporulu in tot timpulu, si se fie, cá tóte cauzele cele mari se ti-le aduca tie, ér tóte cauzele mici se le judece ei. Si sarcin'a ta se va usiorá, daca ei o vor purtá impreuna cu tine s. a.*“ (Facere XVIII. 17—22). Si Dómné, câte case sunt unde stapanulu séu stapan'a nici atáta timpu n'au, ca se cugete la cele sánte; unde femeia de barbatu, barbatulu de casnici si de afacerile casnice sunt impede-cati a merge chiar la servitiulu divin, la rugatiune si invetiatura, sunt impede-cati, cá la timpulu anumitu se se marturiséscá si cuminece.

Al patrulea *Cleobul*: „*Cas'a in care mai mult iubescu pre stapán decât ce-i pórtá fric'a.*“ Caci precum e fórte nepastutoriu, când calaretiulu séu cocieriulu trebue tot mereu se dee din pinteni si se lovéscá in cósta cailor; din contra e fórte placutu, când cail de sine fug la unic'a vórb'a cocieriului: asia e fórte tristu, când casnicii nu sunt bine dispusi, si numai cu amenintiari si batai trebuescu misicati; e mai frumos a avé casnici, carii se conducu prin iubire: caci acestia pe lângá aceea, ca nu causéza stapánului nici o superare, sunt credintiosi si constanti; éra ceialalti togmai când sunt mai de lipsa, parasescu pre stapán. Asia erá cas'a lui Naaman — precum se vede la II. carte a imp. (V, 13—14), — caruia-i diceau casnicii *tata*, carele cá bolnavu plin de bube nevrénd dupa svatulu lui Elizeiu se se spele de 7-ori in ap'a Iordanului, lu-induplecara argatii dicend: „*Parinte, déca profetulu ti-ar fi dis vre-unu lucru mare, nu l-ai fi facutu? Cu cât mai mult, când i-ti dice: spala-te si te vei curati?*“ Si elu se pogori, si se scálda de 7-ori in Iordan, dupa cuvéntulu omului lui Ddieu; si carnea lui se facu cá si carnea unui copilu micu, si se curati. Asia cas'a lui Iacov, carele chiamând tóta cas'a impreuna, li-a dis: „*Lapadati pre ddieii cei straini carii sunt in midiloculu vostru, curatiti-ve si ve schimbati vestmintele vóstre.*

Si sculandu-ne se ne suim la Bethel, ca eu se fac acolo altariu lui Ddieu, celui ce m'a ascultat in diu'a necazului meu, si a fost cu mine in calea in care am umblat." Si ei dedura lui Iacovu pre toti ddieii cei straini, câti erau in mânile lor, si cerceii carii erau in urechile lor, si Iacov ii ascunse sub unu stejar etc. (Facere c. 35 v. 2—3) Fericita e cas'a unde stapânulu cunoscând pecatele argatilor, i pôte aduce la ascultare si pocaintia.

Alu 5-le *Pittacus*: „cas'a in care domnesce mediocritatea de aur, séu calea de midilocu.“ Precum pe mare sunt dóue locuri primejdióse mult pomenite de betrâni: Scilla si Charibdis, intre care corabierii au trebuintia de cea mai mare precautiune, càci ferindu-se corabi'a de stânc'a cea dintaiu, se lovesce in a dóu'a; asia primejdióse sunt dóue lucruri estreme: bogati'a si seraci'a, de care intieptulu Solomon, de un'a cá si de alt'a se feriá rugându-se: „Dómne, pentru dóue lucruri Te rog nu-mi dá nici seraci'a, nici avuti'a; hranesce-me din pânea ce mi se cuvine, cá nu présaturându-me se Te laped, si se dicu: cine este Ddieu? Séu préseracu ajungându se fur si se iéu indesiert numele Dumnedieului meu!“ (Prov. XX. 5—7)

Bogati'a de regula ne redica, dar usior ne si cufunda in perire. Er din seracia se nasce inpacientia, invidi'a, furtulu si asemenea pecate. In acestu intielesu a disu Plato (lib. III). *Dimidium plus* totoca jumetate e mai mult decât totulu. Tot asia Pittacus, carele abdicând de postulu ce-lu avea cá Primariu, din pamentulu ce-lu capetase dela Mitilenei numai jumetate a primit, dicându — dupa marturisirea lui Socrate — „ca e mai bunu jumetate decât tot.“ Din asemenea cauza a retramis si banii primiti dela Cresus. Asia a facut si Zaheiu, carele jumetate din averea s'a a dat-o seraciloru, jumetate si-a retienut-o sie-si; cá si când ar fi sciutu, ca mai siguru va trai cu jumetate decât cu tóta.

Alu siésele *Chilon*: „cas'a unde e intieptulu stapânulu casei. Exemplu e cas'a lui Solomon, cárea conducându-o densulu intieptiesce, tóte se efeptuiau si din partea casniciloru sei cu ronduéla si mare acuratétia, încât regin'a Sabei a fost încântata (I. reg. 4 si 10). De unde si acelu bine a urmatu, ca supusii lui Solomon, cât timpu a vietuiit elu, „au trait fara frica, fiecarele sub viti'a si smochinulu seu (3 Reg. 4). Mai bine nici nu se pôte conduce o casa séu familia, decât care se institue spre cinstirea si fric'a lui Ddieu, si unde stapânulu scie nu numai a porunci ei si a premerge cu exemplulu, precum a facut centurionulu despre care se dice la faptele ap. (X. 1—2) „Era in Cesari'a unu barbatu, anume Cornelie, sutasiu din cohort'a ce se chiamá Italica; piosu si temetoriu de Ddieu cu tóta cas'a lui, si facénd milostenia multa poporului, si rugându-se lui Ddieu totdéuna.“

In visulu lui Iosif (Facere 37, 9—10) capulu familiei se asémena cu sórele, stapân'a cu lun'a, co-

pii cu stelele: „Am vediatu sórele si lun'a si 11 stele, adeca pre tat'a, pre mam'a si pre fratii mei,“ pentruca tat'a trebue se stralucésca cá sórele si se lumineze pre ceialalti. Asia stapânu si asia sóre a devenitu in cas'a s'a Zeheiu, pre carele Ap. Petru dupa meritu l-a facut episcopu in Cesarea Palestinei, din motivu ca *vrednicu este se conduca biseric'a, acela care si-chivernicesce bine cas'a s'a.*

Desi dara bine au respuns acesti intiepti; totusi mai nimeritu este a o numi aceea casa fericita, in care se ospétéza Christosu, precum a fost a lui Zaheiu, in care vedem, ca tóte argumentele fericirei pronuntiate de intiepti se afla concentrate.

Cine nu cunósce puterea magnetului, cu care trage la sine ferulu; nu numai ferulu ci chiar si corabii intregi, care sunt prinse cu cue de feru. Dar ce minune! diamantulu are o virtuté, care invinge puterea magnetului, respective o paralíséza cu totulu, (Aug. I. XXI. de civit. C. 5) încât déca se pune diamantulu lângá magnetu, pre magnetu l-opresce in atragerea ferului, ma lu-silesce, cá pre ferulu deja atrasu se-l lapede dela sine, si se fie indiferentu facia de elu.

Cautandu bine Evangeli'a de astadi, tot acestu lucru minunatu lu-vedem. Càci vedem in ea pre omulu, care din resputeri a atrasu la sine bunuri, si inca nu numai ferulu, ci si argintulu si aurulu; vedem, cum Zaheiu, capulu arendatoriloru de biru, a dus la cas'a s'a corabii intregi; dar carele totusi, cum a venitu Christosu in cas'a lui, si a stat langa densulu, de locu in modu si mai minunatu a inceputu a despretiui si a restitui tot ce jefuise dela altii: „Dómne — dise — éta jumetate din avuti'a mea o dau seracilor, si de am asupritu pre cineva cu ceva, intorcu inpatrat (Luca XIX. 8)

Christos a fost diamantulu cerescu, despre carele dice Amos (c. 7), ca i l-a aretatu Ddieu cu man'a sa, intrebându-l: „Ce vedi tu Amos?“ Er Amos a dis: „ved diamant“, Si a dis Domnulu: „Éta voiu pune diamantulu in midiloculu poporului meu Israil.“ Ce s'a inplinitu, de óre-ce rescumperatoriu Christosu s'a nascutu in loculu, ce dupa credinti'a generala a popóreloru e centrulu pamentului. Adeca, pentru-ca inimile ómeniloru erau de magnet intru a pofti, a luá si a tiené la sine averea streina: a fost de lipsa pe pementu intre ómeni diamantulu, cá acestia prin el se restituésca averea straina si castigata pe nedreptulu.

Asia dara I. A. déca voiti se fie cas'a vóstra cea mai buna si mai fericita, chemati in ea pe Christos, si faceti cá si Zaheiu!

Despre perseverantia si energia.

Se cere, cá se aiba cinev'a o puternica credintia in succesulu actiunei, pentru carea s'a decis, — cá se póta perseverá in lupt'a, ce-i-se impune cu diferite greutáti si pedeci, pre cari le intémpina

la executare. Si apoi si pre langa perseverantia i-se mai impune unu lucru fôrte insemnatu, i-se cere si-i trebuie multe energia.

Sub perseverantia intielegem: tendenti'a de a luptá cu ori ce greutáti si cu ori ce pedeci ce ni se punu in cale intru executarea actiunilor, pre cari ne-am propus a-le execútá; ér sub energia intielegem: acea taria a sufletului si a inimii nóstre de a infrange si a biruí tóte pedecile, cari ni-se impunu intru executarea nimerita a propuselor nóstre.

Fara aceste dóue insemnate calitáti nu s-a se-vêrsit in lume nici unu lucru bunu si nici unu lucru de valóre. Ba cutezám a afirmá, ca puterea mintii si inimei omenesci nu consista intru atât'a in a inventá idei bune, idei mari si salutare: ci multa putere si valóre din partea omului se cere atunci, si mai cu seama atunci, când este verb'a de executare, când adeva se punu in aplicare aceste idei. Si chiar pentru acést'a tóte ideile mari, câte s'au ivit in lume, au trebuit se lupte, când a fost verb'a de executare, cu atâtea pedeci si greutáti, încát nu a fost, si nu s'au ivit in lume nici o ideia mare, carea se nu-si fi avut martirii ei.

Din cele multe casuri, pre cari ni-le infacisíeza istori'a inregistrám aici pentru ilustrarea afirmatiunilor nóstre urmatórele:

1. Columbu, inventatoriulu lunei noue a conceput in mintea s'a ideia ca: pamentulu este rotundu, si ca pre globulu paméntului afara de lumea cunoscuta pre timpulu sêu, trebuie se mai fia inca undev'a pamentu uscatu. In adevêrulu acestor idei astadi nu se mai indoiesce nimenea, dar când Columbu le-a pronunsiatu contimpuranilor sei, lumea l'a crediut de neunu, si l'a luat in batjocura. Nimenea nu voia se-i crêda, si se-i dea ajutoriu si mijlocele trebuintiöse, cá se-si execute planulu, si se demustre adevêrulu ideilor concepute in mintea s'a. Si Columbu a trebuit se alerge multu pre la usile principilor, pana se capete ajutoriulu trebuintiosu, cá se puna in aplicare ideile sale, si apoi dupa ce a capetat luptand cu mari greutáti acestu ajutoriu dela regin'a Isabella din Spani'a a trebuit se lupte cu mari primejdii si cu mari greutáti chiar cu ómenii, cu cari plecase pre mare; dar prin perseverantia si energia a isbutit; si acestei perseverantie si energii a lui Columbu omenimea i-detoresce aflarea unei lumi noue.

2. Crestinismulu si ideile mantuitórie ale crestinismului s'au inaugurat in lume prin fapte si minuni dumnediesci; dar lumea n'a voit se accepteze ideile lui mantuitórie, pana când n'au curs riuri multe de sange de martiru chiar pentru ca Ddieu a voit, cá se-se demustre neamului omenescu valórea cea mare, pre carea o are pentru omenime si pentru mersulu omenimei spre perfectiunea crestinesca perseveranti'a si energi'a, aceste inalte calitáti, cari se nascu in sufletulu si inim'a omului si se alimentéza aici in deplina mesura numai prin credinti'a

in Domnulu si mantuitoriulu Christos si in sant'a lui evangelia.

Perseveranti'a si energi'a barbatilor mari ai bisericei au facut, cá acésta santa institutiune se triumfeze, si se ésa biruitória in tóte luptele, pre cari a avut a-le luptá cu spiritulu „lumii“ in decursulu veacurilor.

Dar lupt'a bisericei nu este terminata, si nu se va terminá pana atunci, pana când nu vom ajunge idealulu, cuprinsu in vecinicele cuvinte ale Domnului de a fi „o turma si unu pastoriu.“

Suntem inca fôrte departe de acestu santu si dumnediescu idealu.

Traiesce inca si astadi, dupa nouesprediece veacuri dela inaugurarea erii mantuirii, multa lume, carea nu cunósce pre Domnulu; si chiar popórele crestine sunt inca departe de a fi potut pune in practica principiile moralei crestine.

Dar altii cá altii! Ceea ce facu alte popóre le privesce pre dênsele. Grija nóstra principala trebuie se fia indreptata asupra poporului nostru, si privind asupra vietii trecute a acestui poporu constatám, ca nu i-a lipsit perseveranti'a si energi'a, pentru ca multa si indelunga rabdare a dovedit poporulu nostru in trecut; ér rabdarea este forci'a, când este verb'a de perseverantia si energia. Acésta perseverantia si energia s'a manifestat cu deosebire intru a-si conservá individualitatea. Astadi inse cestiunea s'a schimbata; si detorintia avem nu numai a conservá individualitatea nóstra; ci trebuie se-o si desvoltám prin o punere in aplicare cât mai conscientiósá a principiilor moralei crestine.

Ér cá se-ne putem orientá asupra modului, dupa carele se putem incetatiení mai multa perseverantia si energia in sinulu poporului nostru, trebuie se tiênem contu de starea, in carea se gasesce, si se avem in vedere urmatórele, si anume:

1. Poporulu nostru se decide iute, pentru ori ce lucru; dar pré de multe ori la cele dântai pedeci, cari se ivescu intru executarea planurilor si propuselor sale, se retrage, si din acésta cauza multe din propusele sale, remanu nerealizate, seu realizate numai de jumetate. Spre a poté prentépiná acésta regretabila imprejurare tendenti'a bisericei, si in specialu a preotimei va trebui se fia indreptata a produce si activá in modulu de gandire si actiune alu poporului mai multa greutate in judecata si statornicia, deórece omulu, carele se decide pentru o actiune buna numai dupa ce a fost cu consideratiune la tóte greutátile si pedecile, ce se potu ivi la executare: acel'a este gat'a, si deplin pregatitu si asupra modului, prin carele se póta si prentépiná si biruí acele pedeci si greutáti. Si deci remane statornicu si perseveréza cu tóta energi'a intru executarea propuselor sale.

2. Spre a poté produce si activá in modulu de gandire si actiune alu poporului nóstru acésta mai multa greutate in judecata si actiune, poporulu trebuie

se aiba în această privință unu modelu viu și vediatu în preotulu său. Aici, în punctulu acestă întâmpina înse preotulu cele mai mari greutăți mai cu seama astadi, când preotulu pre de o parte este pre multu împedecat prin diferite împrejurări de a desvoltă o activitate mai intensiva pre terenulu pastoralu, ér pre de alta parte asia este astadi directiunea lumii în genere, că totu ceea ce lucrăza, se realizeze în graba și cu cât mai putiena osteneța și truda. Și deci spre a poté prentâmpină preotulu aceste vederi ale lumii, va avé în vedere urmatóarele:

a) Activitatea preotului trebuie se fia îndreptata spre a corege vederile gresite ale lumii, și a-le înlocuí prin ideile și spiritulu Domnului, ér în calea acestă a s'a nu-i este iertatu a-se lasá influențiatu prin nici unu feliu de împrejurări.

b) Puterea și forci'a prin carea preotulu póte face frontu și învinge vederile și împrejurările este credinți'a în Ddieu și în divinitatea institutiunei preotiesci.

D I V E R S E.

* *Consistoriulu eparchialu aradanu* este conchiamatu în ședinția plenaria pre Marti în 28 Ianuarie (9 Februaru) anulu curentu la 10 óre înainte de amédi pentru publicarea concludeslor congresului nationalu bisericescu din anulu trecutú și pentru luarea dispușetiunilor de lipsa pentru esecutarea acelor'a.

* *Conferinție literarie în Aradu.* Duminec'a trecuta s'a tienut a dou'a conferinția literaria în sal'a seminarului diecesanu din Aradu. Cu acesta ocașie a vorbit dlu profesor Dr. Petru Piposiu despre: „elementulu nationalu în educatiune,” ér corulu seminarialu a cantat doue piese în ființi'a de facia a unui publicu alesu și numerosu.

Astadi la órele 6 dupa amédi va prelege dlu profesor Teodor Ceonțea despre: „pamântu cá predilectu alu forcielor naturii.

* *Estrasu* din protocolulu luat în ședinți'a comitetului reuniunei femeilor romane din Aradu și provincia, tienuta în Aradu la 22 Ianuaru n. 1892.

Domn'a presidenta presenteaza comitetului, cá donu primit dela dnulu Georgiu Baritiu, membru alu academiei romane — o carticica legata frumosu care contine dóue piese teatrale: „Onestitatea laudata, binefacerea respalțita” și „La o dosa de sciinția, diece dose de minte sănătoșă” — cá lectura pentru tinerimea de secsulu femeescu. Comitetulu decide: Carticic'a primita dela domnulu Georgiu Baritiu cu titlulu: „Doue drame familiare o depune pentru pastrare și folosire în archiv'a reuniunei. — Éra domnului Georgiu Baritiu pentru această aducere aminte și atentiune facia de reuniunea noastră i-se exprima multiamita protocolara, publicanda și în fói'a oficióșă „Biserici'a și Scól'a.”

Domn'a presidenta da cetire epistolei adresata catra secretariulu reuniunei de domnulu Dr. Felicianu Branu

din incredințierea Prea Sântiei Sale Domnului episcopu gr. cat. din Oradea-mare Mihailu Pavelu, prin care se incunoscintiéza reuniunea, ca Prea Sânti'a S'a cu bucuria și multiamita a primit diplom'a de membru onorariu alu reuniunei. — Tot-odata doneaza reuniunei nóstre sum'a de 50 fl. adeca cincizeci fl. v. a. pe langa asemnata postală. — Comitetulu decide: Donulu de 50 fl. primindu-se se percepțiéza la cassa. — Ér Ilustratií Sale Domnului episcopu gr. cat. de Oradea-mare: Mihailu Pavel, comitetulu reuniunei ii-exprima multiamita profunda pe calea protocolara, care e a-se publicá și în fói'a „Biserici'a și Scól'a.” D. c. s. Aureli'a Belesiu m. p. presidenta. Dr. Georgiu Popu, m. p. secretariu.

* *Din Octóichulu-Tipicu,* edatu de fericitulu intru aducere aminte Loga-Diaconoviciu se afla de vendiare în tipografi'a noastră diecesana mai multe esemplarie cu pretiurile: nelegatu 4 fl. v. a. legatu simplu cu 5 fl. v. a. ér legatu elegantu cu 5 fl. 50 c. v. a.

* *800 meri nobili* de 8 soiuri fórte fine, mai multi de érna, sunt de vendiare la Nicolau Avram invetiatoriu în Totvaradia Cottulu Aradu. — Pretiulu e 15—30 cr. de bucata, dupa marime. — Cari voescu a procurá sunt rogati se comandez de timpuriu cu trimiterea unei parti a pretiului. Post'a și statiunea calei ferate în locu.

† *Petru Suciu,* fostu rectoru alu universitatii din Iasi, în etate de 76 ani, dupa o scurta și grea suferinția a incetatu din viétiá la Menton în Franci'a, Sambata în 21 Decemvre 1891, órele 9 sér'a. Corpulu defunctului s'a adusu în Iasi și s'a depusu în cas'a s'a din strad'a Talpalari. Inmormentarea s'a seversitu Joi, în 23 Ianuarie st. v.

* *Himenu.* Dnulu Eutimie Istfanescu teologu abs., si-a incredințiatu de fiitórea socia pe d-r'a Sofi'a, fié'a preotului Adam Deheleanu din Batuti'a. — Felicitările nóstre!

* *Himenu.* Dnulu Corneliu Perin din Seceani si-a incredințiat de fiitórea socia pe dr'a Elen'a Popovici din Lipova. — Felicitările nóstre!

* *Petrecere cu dansu.* Tinerimea romana din Oradea-mare va arangia la 22 Februarie 1892 st. n. o petrecere cu dansu în sal'a cea mare a hotelului „Arborele verde.” Comitetulu aranjiatoriu. Pretiulu intrării: pentru persóna 2 fl., pentru familie 4 fl., — Ofertele marinimóșe, care sunt destinate pentru ajutorarea studentilor romani, sè se triméta la adres'a cassarului T. Popescu (Kófaragó-ut-za 858).

* *Unu Scaevola modernu.* Se scrie din Toulon, ca unu tineru masinistu numitu Carolu Monguet, si-a sdrobotu man'a drépta cu ocași'a esecutarii unei porunci. Imprejurările erau de asia natura, ca s'ar fi întemplatú mare nenorocire, déca tinerulu Monguet n'ar fi avutu eroiculu curagiu de-a lasá se i se sdrobéșca man'a de masin'a unei nai franceze cuirasate. Elu înse nu s'a retrasu, desí a suferitu rani asia de grozave, încât man'a drépta a trebuit se i se amputeze la momentu. Tinerulu Monguet are numai 21 ani.

* *Balu romanu.* În sér'a de 13/25 Februaru se va arangia în „Bereri'a” din Fabriculu Timisiorii ba-

lulu romanu in favorulu scóloru romane gr. or. din acea comunitate bisericésc'a Pregatirile pentru arangiarea si reusit'a acelei petreceri romanesci s'au inceputu dejá. Informatiunile definitive se vor publicá de timpuriu.

* **Invitare.** Reuniunea romana gr. or. de cantu din B.-Comlosiu invita respectuos onor. publicu la concertulu impreunatu cu jocu, celu va arangi'a Luni in 10/22 Faur. a. c. in sal'a ospetariei mari, cu urmatórea programa: 1) Flechtenmacher „Serenada“ quartet. 2) Genee „Salata“ Italiana quartet. 3) Porumbescu „Hora severinului“ quartet. 4) Porumbescu „Marsiulu cantaretiloru“ quartet. In pausa se va jocá „Calusieriu lu si Batuta“ in 12 figuri originale. — Inceputulu la 8 óre sér'a. — Pretiulu de persóna locu I, 1 fl. II, 60 cr. — Comitétulu.

* **Redactoru nou.** Pana la proxim'a adunare generala, comitetulu Asociatiunei transilvane a incredintiatiu redactarea interimala a organului seu, „Transilvani'a,“ dlui Zaharia Boiu.

* **Societatea Romania-Juna** a tinerimei universitare romane din Vien'a a publicatu raportulu seu pe anulu administrativu dela 1 Octobru 1890 pana in 30 Septembre 1891. In anulu trecutu societatea a avutu 24 membri fundatori, 82 onorari, 50 emeritati, 27 ordinari, a tienutu 12 siedintie ordinare, 1 literara si 1 festiva, a avutu la dispositie 39 diare; bibliotec'a contine 982 opuri in 776 volume, starea casei, fondulu neatacabilu 9947 fl 83 cr., fondulu de reserva 500 fl.; fondulu disponibilu 874 fl. 7 cr.; averea totala 11,574 fl 41 cr.

Convocare.

Adunarea reuniunei invetiatoriloru gr. or. din despartaméntulu Pestesiului se va tine in comun'a Sabolciu la 15/27. Februaru a. c. cu urmatórea Programa: 1) Deschiderea adunárii. 2) Constatarea membriloru presenti. 3) Censurarea raporteloru cassariului si bibliotecariului. 4) Cántarea si propunerea ei metodica. 5) Pros'a baladei: Mánastirea dela Argesiu. 6) Despre tíera, disertatiune. 7) Cari sunt principiele, dupa cari au a-se propune sciintiele naturale in scól'a poporala? 8) O prelegere practica din istoria. 9) Propuneri.

La acésta adunare se invita toti membrii si binevoitorii causei scolare.

Balnaca la 22. Ianuarie 1892. st. v.

Avram Igna, m. p.
presiedinte.

Iosif Crainicu, m. p.
notaria I.

Concursu.

In nex cu Inalt'a resolutiune consistoriala dto 31 Dec. 1891 Nr. 6073. — centru indeplinirea parochiei vacante din comun'a Chesintiu, — protopiatul Lipovei — se escrie de nou concursu cu terminu de 30 de zile dela prim'a publicare.

Emolumintele sunt: Un'a sesiune parochiala, unu

platiu parochialu, birulu preotiescu si stol'a usuata, cari tóte laolalta computeate in bani, dau unu venitu anualu de 800 fl. v. a.

Recurentii sunt avisati cá recursele lor, instruite conform recerintielor legali pentru parochiile de class'a prima, dar cu observarea ca in lipsa de recurenti cu cualificatiune de class'a prima, vor fi admisi la concursu si eventual la candidatiune si recurenti cu cualificatiune de class'a a doua; — si adresate comitetului parochialu din Chesintiu, se le subscérna subscrisului protopresbiter tractualu in B.-Lippa, pana la terminulu susindicat; precum si a se presentá in vre-o Dumineca séu serbatóre in st'a biserica din Chesintiu spre a-si aretá desteritatea in cele rituali.

Chesintiu, 7/19 Ianuaru 1892.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protop.

—□—

Pre bas'a Inaltului decisu consistorialu dato 8/20 Aug. 1891. nr. 3229, 3232; precum si in nexu cu Inaltulu decisu consistorialu dto 31. Decemvre 1891. Nr. 6068, 6072; pentru deplinirea capelaniei temporale prelanga veteranulu preotu Ambrosiu Jurma din Batta, se escrie concursu cu terminu de 30 de zile dela prim'a publicare.

Emolumintele anualu impreunate cu parochi'a veteranului preotu A. Jurma sunt: un'a sesiune parochiala si celelalte venite stolari si birali usuate, cari tóte dau unu venitu anualu aproximativu de 600 fl. v. a. Capelanulu alegend va capetá un'a jumatare din tóte venitele parochiei, pana ce preotulu Ambrosiu Jurma va fi in viatia; ér când acesta va incetá din viatia, capelanulu conform §. 4. din Regulamentu va urmá cá paroch.

Recurentii sunt avisati cá recursele lor instruite conform recerintielor legali pentru parochiile de cl. II. si adresate comitetului parochialu din Batta; se le subscérna subscrisului protopresbiteru in B.-Lippa, pana la terminulu de mai sus, precum si a-se presentá in vre-o Duminec'a séu serbatóre in S-t'a biserica din Batta spre a-si aretá desteritatea in cele rituali.

Se obsérva ca incât nu ar fi mai multi recurenti cu cualificatiune de cl. II., vor potea fi admisi in candidare si recurenti cu cualificatiune pentru parochii de cl. III.

Batta, 15/27. Decemvre 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopresbiteru.

—□—

Se escrie concursu pentru ocuparea postulu de invetiátóre la scól'a de fete din Izvini.

Emolumintele sunt: 150 fl. v. a., pausial pentru conferintie 4-fl., 15 meti grâu, 15 meti cucuruzu, 4 orgii de lemne din cari se incaldiesce si scól'a, 2¹/₄ jugere de pamentu, cuartiru liberu si gradina pentru legumi.

Invetiátórele cari reflectéza la acestu postu au se-si ajusteze dupa recerintie petitiunile lor, cu testimoniu de cualificatiune si de limb'a magiara si se le tramita pana in 1. Februaru a. c. parintelui inspectoru de scóle Iosif Gradinariu in Szécsány u. p. Vinga.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: IOSIF GRADINARIU, m. p. inspectoru scolariu.

—□—